

„PANNÓNIA DICSÉRETE”

Tudomány, irodalom, képzőművészet, filozófia, gazdasági teljesítmény, kultúra és persze a nyelv – egy nemzet értékeinek a leírásakor általában ezeket a területeket szokás kiemelni. A nyelv szerepe ezen belül különleges, hiszen minden nyelv már önmagában mindenki számára rendelkezésre álló filozófiai rendszert alkot, amelynek segítségével nem csupán le tudjuk képezni és le tudjuk írni külső és belső világunkat, de azon keresztül tudjuk gondolkodásunk számára egyáltalán hozzáférhetővé tenni, és a segítségével tudjuk alakítani is. Azt hiszem, ha van hely a világon, ahol nem szükséges a nyelv fontosságát hangsúlyozni, az éppen Magyarország. Sok területen alkottak már a magyarok maradandót. A magyar természettudomány méltán híres például amiatt, hogy az egy főre eső Nobel-díjasok tekintetében tizenegyedikek vagyunk a világon. A zene tekintetében is sokat adtunk a világnak, mint ahogy képzőművészeink is mestermunkákat tettek le az asztalra. A magyar nyelv szerepe mégis különleges még e gazdag teljesítményen belül is.

A magyar nyelv gyönyörű, egyedi és összetéveszthetetlen. Nem csoda, hogy kevesen beszélik és értik. A magyar líra és próza páratlanul gazdag, s bár le lehet fordítani más nyelvekre, igazi pompájában mégiscsak anyanyelvünkön tündököl, ahogyan azt sok magyarul megtanuló német, angol vagy francia is megállapította már. Van ugyanakkor egy terület, amely jellegét tekintve elsősorban nyelvi ugyan, mégis könnyebben átültethető a magyar és más nyelvek között. Ez a terület a filozófia. Sőt, a filozófiát művelő magyarok vagy magyarul tudó külföldi tudósok körében nemegyszer hangzott el a megállapítás, hogy a magyar nyelv sajátos felépítése és gazdag szókincse segíti a tiszta gondolkodást. Minden adott tehát, hogy a filozófia virága szárba szökkenjen Pannóniában.

És valóban: sok tehetséges és eredeti filozófus élt és él Magyarországon. Gondoljunk csak Apáczai Csere Jánosra a 17. századból, a 19. század magyar politikai gondolkodóira, a liberális Eötvös Józsefre vagy a konzervatív Asbóth Jánosra, vagy akár Hamvas Bélára a 20. századból. Azért említem kifejezetten ezeket a neveket, mert az ő életpályájukat áttekintve átfogóbb látelleetet kapunk a magyar filozófia korábbi századaiból.

Ugyanis életművük jelentős része magyar nyelven íródott. Egy részüket lefordították más nyelvekre, más részük továbbra is csak számunkra, magyarok számára hozzáférhető. A kedvező nyelvi adottságok ellenére tehát a magyar filozófia egyelőre nem lett a magyarság különös ismertetőjegye. Eddig kevés olyan magyar gondolkodó akadt, aki nemcsak anyanyelvén alkotott, hanem beszélte korának uralkodó filozófiai nyelvét is.

A filozófia művelésének ugyanis minden korban megvoltak az uralkodó nagy nyelvei. Napjainkban az angolszász minta a domináns, hiába az európai kontinens jóval gazdagabb hagyománya. Az angol nyelvű analitikus filozófia logikai és fogalmi szigora napjainkban meghatározó, ez nem vitás. Viszont az sem, hogy jelenleg Magyarország éppen olyan szabad korszakát éli, amikor kifejezetten van érvényes mondanivalója a világnak, még akkor is, ha ezek a gondolatok elsősorban magyar nyelvi közegben születtek.

Ilyenkor van szükség igazi közvetítőkre. Olyanokra, akik egyszerre értik koruk nemzetközi filozófiai vitáit, otthonosan mozognak a filozófia minden ágában, és ugyanilyen otthonosan érzi magukat a magyar gondolkodás hagyományaiban is. Olyanokra, akik képesek a magyar gondolatokat megismertetni és megértetni a hazainál szélesebb közönséggel. Szerencsére egyre több ilyen ember van a magyarok között, s közülük is kiemelkedik Hörcher Ferenc. Egyaránt bír az angolszász gondolkodásra jellemző fogalmi és logikai szigorral, s mozog otthonosan az európai filozófia még olyan ezoterikusnak számító területein is, mint például a fenomenológia, s nem mellesleg a magyar konzervatív hagyomány kitűnő ismerője.

Nem csoda, hogy a világ számos pontján érdeklődnek Hörcher Ferenc munkássága iránt, tanított és kutatott Göttingenben, Cambridge-ben, Edinburgh-ben és az Indiana állambeli Notre Dame Egyetemen. Azon kivételes magyar gondolkodók közé tartozik, akiknek a műveit neves nyugati tudományos kiadók rendre publikálják.

Az érdeklődéssel párosuló nemzetközi megbecsültség minden bizonnyal annak tudható be, hogy Hörcher Ferenc képes közvetíteni az angolszász, az európai és a magyar világ között. Úgy is mondhatnánk: legalább három világ polgára!

Mindezek ellenére Hörcher Ferenc sosem fordított hátat hazájának, s a nemzetközi megbecsültség mellett továbbra is Budapesten, s minő szerencse, épp a Ludovikán kutat, oktat és tanít. Születésnapján nemcsak a tudományos világ, hanem mindannyian hálával és elismeréssel gondolunk rá – még sok boldog, alkotó évet kívánva neki!

*Orbán Balázs
a miniszterelnök politikai igazgatója*